

Šucha, M., Rehnová, V., Kořán, M., Černochová, D. *Dopravní psychologie pro praxi. Výběr, výcvik a rehabilitace řidičů.*

Praha: Grada Publishing, 2013. Vydání 1. 216 stran.

Publikace představuje komplexní materiál, který je pro práci odborných psychologů i dalších pracovníků zdrojem mnoha informací a návodů k činnosti. Dopravní psychologie sama o sobě tvoří oblast, která se svým obsahem, významem a důsledky dotýká široké veřejnosti, neboť vlastnictví řidičského průkazu se stalo téměř „povinnou“ součástí výbavy množství lidí. V obecné rovině si však málo lidí plně uvědomuje složitost jednotlivých procesů, které psychologie dopravy řeší a dává konkrétní doporučení k realizaci řady opatření, aby bezpečnost dopravy na našich silnicích byla co nejlepší.

V současné době je kladen největší důraz na profesionalitu řidičů (i formou legislativních opatření) a je systémově zkoumáno jejich dispoziční rozpětí pro výkon této vysoce náročné a odpovědné práce. Nemenší pozornost je však nutné dát i tzv. amatérům, kteří se v denním provozu projevují každý podle svých schopností a představ. Právě projevy a důsledky jednání některých jedinců v provozu na silnici představují nebezpečí, které v řadě případů hraničí s hazardem. Při následném problému – havárii, kdy může dojít ke zranění nejen viníka nehody, ale i dalších účastníků, se veřejnost zamýšlí nad tím, kdo vlastně dané vozidlo řídil, jaké byly jeho schopnosti, znalosti, návyky a celková osobnostní dispozice.

Kapitola řešící způsobilost k řízení motorových vozidel u specifických skupin řidičů je významná obsahem pro svoji komplexnost a obsahovou zaměřenost na problémy, které jsou v některých případech ne vždy dostatečně ošetřeny. Předpoklady pro zvládnání dopravních situací v současném provozu představují náročnou kombinaci základních osobnostních dispozic s potřebnými znalostmi, dovednostmi a vytvořenými návyky. K těmto dispozicím je nutno přiřadit dostatečnou praxi a zkušenost, které je pro správný výkon jakékoliv činnosti nezbytná. Míra osobních předpokladů a samotné vědomí si svých možností je významným ukazatelem odpovědnosti jedince vůči dalším lidem. Jednotlivé stati knihy jsou orientovány na posuzování a zkoumání jednotlivých dispozičních částí osobnosti řidiče, které je nutné v rámci jeho přípravy postupně formovat a zdokonalovat.

Vyjmenované zdravotní problémy a onemocnění, které mohou ovlivnit schopnosti řidiče, tvoří potenciální rizikový faktor, kterého je nutné si všimnout již při základním výcviku řidiče. Jejich vyjmenování spolu s poukázáním na specifické projevy a omezení jsou vodítkem pro komplexnější posuzování jednotlivých případů.

V knize je věnována část problematiky současnosti – užívání návykových látek a jejich projevů u řidičů. Jde o velmi dobrý počín, neboť řada zvláště mladých řidičů této problematice nevěnuje potřebnou pozornost a podceňují důsledky, které užití návykové látky v provozu na silnici představují. Jsem však názoru, že tato problematika by zasloužila podrobnějšího rozpracování, kde mohly být využity specifické znaky projevů těchto látek v organismu člověka a jejich vnějších projevů u daného jedince. To by přispělo k výraznějšímu poučení a návodu v běžné diagnostice např. pro práci učitele autoškol a případně další osoby, kteří v této oblasti pracují.

V současné době, kdy psychologické vyšetření osobnosti je povinné jen pro kategorii profesionálních řidičů, je v podstatě nemožné podrobněji zkoumat všechny žadatele o zařazení do výcviku v autošcole. Nezbyvá proto než dbát na odbornou kvalitu učitelů, instruktorů a pečovat o jejich průběžné zdokonalování. Znalost odborná je samozřejmostí a v části publikace je věnována pozornost i této oblasti.

Pro dopravní psychology a psychology vůbec je zajímavá a přínosná část pátá, která řeší diagnostické metody a postupy. Popis, obsah a doporučení různých diagnostických metod je možné

najít v již dříve vydaných publikacích. V této v knize je však výběr a popis vybraných testových materiálů směřován účelově do oblasti profesní, tj. dopravní psychologie. Je současně doporučením a určitým návodem pro samostatné rozhodnutí k vytvoření testové baterie, kterou si každý psycholog uzpůsobuje podle svých potřeb, zvyklostí a možností. Doporučené metody tvoří v podstatě univerzální zdroje výběru a jsou přijatelné pro širokou odbornou veřejnost. Zvláště pro naplnění požadavků na osobnostní profil profesionální řidiče (viz kap. 6.2) je variabilita testových materiálů nutností.

Osobnosti učitele autoškoly je v knize věnována osmá kapitola. Je zde označován za klíčovou postavu při přípravě nových řidičů a z tohoto pohledu jsou kladeny nároky na jeho osobnostní profil a všestranné požadavky. Lze jen souhlasit s názorem, je pedagogická i psychologická příprava učitele autoškoly musí být co nejkompaktnější. Práce s různými věkovými kategoriemi žáků vyžaduje vysokou míru trpělivosti, odolnosti a všestranné odborné připravenosti k výkonu učitelské profese. V knize jsou dobře specifikovány požadavky na učitele, aby výkon jeho práce byl co nejlepší.

Stojí za úvahu vložit do kapitoly věnované autoškolě a výcviku řidičů odbornou část pedagogické psychologie pro učitele autoškoly včetně instruktorů. Stávající text by tím získal na významu, alespoň jako doporučení k dalším formám odborného studia. Zvláště je možné považovat za účelné připomenout význam oborové didaktiky, které pro daný účel je v práci učitelů autoškoly významná. Doplnění této části kapitoly by rozhodně pomohlo k rozšíření potřebných znalostí práce pedagoga a případně k vytvoření osobního přístupu k učení vybraných skupin řidičů.

Posledních několik kapitol knihy představuje soubor informací o významu a funkcích dopravních systémů, dopravní infrastruktury a není opomenuta ani firemní politika bezpečnosti. Jde i informace užitečné a potřebné, které v kontextu knihy vhodně obohacují.

Práce autorů knihy je hodna ocenění zvláště za snahu přinést do komunity odborníků soubornou publikaci k praktickému využití. Jistě, je možné najít některá témata, která by zasluhovala další či podrobnější rozpracování. To však v žádném případě neubírá na jejím významu. Knihu lze doporučit pozornosti odborným pracovníkům v oblastech psychologie, pedagogiky, pracovníkům dopravní služby, policistům, učitelům autoškol a řadě dalších lidí, kteří s dopravou mají nějaké kontakty a kteří ji jistě rádi zařadí do své knihovny. V neposlední řadě i studentům psychologie, dopravy a dalším zájemcům, kteří se problémy dopravy v nějaké míře zabývají.

PhDr. Mgr. Bohumil Ptáček
Univerzita obrany v Brně, Fakulta ekonomiky a managementu
Kontakt: bohumil.ptacek@unob.cz

Ptáček, B. (2014). Dopravní psychologie pro praxi. Výběr, výcvik a rehabilitace řidičů [recenze]. *E-psychologie* [online], 8, 2, 69-70 [cit. vložte datum citování]. Dostupný z WWW: <<http://e-psychologie.eu/pdf/ptacek-rec.pdf>>. ISSN 1802-8853.